

Roosdaal

Dik voor mekaar

26 maart 2011

Indien ik zou vertellen van *Ledeberg* helemaal naar *Pamel* en terug te zijn gewandeld in goed drie uur, dan was ik wel hartelijk uitgelachen. Tenminste toch door iemand die bekend is met de plaatselijke topografie. Ledeberg is namelijk een voorstad van Gent, de hoofdstad van Oost-Vlaanderen, en Pamel ligt in Vlaams Brabant. Een flinke afstand uit elkaar die alleen met zevenmijlslaarzen in de vooropgestelde tijd zou te overbruggen zijn. Mijn wandelschoenen zijn van veel bescheidener allooi. Ze zijn niet voorzien van een turboschakelaar à la Klein Duimpje. En toch heb ik het gepresteerd. Al moet ik dan eerlijkheidshalve de zaak verduidelijken door te vermelden dat er ook een „Ledeberg“ bestaat dat onderdeel is van *Roosdaal*. En, voordat je in dat verband aan vertwijfeling ten prooi valt: dat laatste is een *fusiegemeente* die wel degelijk in België ligt en niet in het Nederlandse Noord-Brabant. Er is, niet toevallig, een klein onderscheid in de naamgeving. Daar in Nederland heet het *Roosendaal*.

Inzake het tot stand komen van fusiegemeenten heeft Roosdaal een pioniersrol vervuld. Op 1 januari 1965 fuseerden namelijk Pamel, *Strijtem* en *Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek* (een aardige mondvoll!). Het was een proefproject van de overheid. Blijkbaar wilde men wel vooraf eens proberen hoe één en ander werkte voordat er op grotere schaal ongenoe-gen en wanhoop werd gezaaid. Zodoende, echter, was Roosdaal wel de allereerste gemeente van het land die een nieuw amalgaam vormde van voorheen zelfstandige gemeenten. De nieuwe gemeente werd *Rosendaal* genoemd. Die naam kwam niet zomaar uit de lucht vallen. De keuze voor de nieuwe gemeentenaam werd gestuurd doordat er een veld was met die naam en dat precies zo lag dat de drie dorpen daar elkaar raakten. Later kwam men op de naamgeving enigszins terug. Duidelijk om de eerder vermelde, mogelijke verwarring met de Nederlandse naamgenoot te vermijden.

Nu dacht ik toch wel nooit voorheen in Roosdaal gewandeld te hebben. Maar van zodra ik de bovenkant van de *Ledeberg* (of *Léberg*) betrad, wist ik dat daar al eerder een wandeling was vertrokken. Meer nog: dat ik toen aan die wandeling had meegedaan. Wat gesnuffel achteraf in mijn eigen teksten leerde dat het op twee dagen na twee jaar geleden is geweest. Toen regende het, nu scheen de zon. Meestal toch.

Hoge toppen

Het Ledeberg van Roosdaal is geen zelfstandig dorp. Nu niet en vroeger ook al niet. Het is niet meer dan een gehucht. Het ligt in de deelgemeente Pamel en het dankt zijn naam aan, hoe kan het anders, de getuigenheuvel die reeds in de prehistorie bewoond moet geweest zijn.

Op precies deze heuvel lag eertijds ook de verblijfplaats van de heren van Ledeberg en Pamel. De burcht was toen de laatste vestiging van Brabant voor men in Vlaanderen belandde. Tenminste toch wanneer iemand van zuid naar noord reisde. Geschreven bronnen vermelden de burcht reeds tussen 1164 en 1290.

De burcht werd in de loop der tijden afgebroken en ze maakte plaats voor de grote gebouwen van het meisjespensionaat, de Sint-Apolloniakapel en het Ledebergbos. Op de Ledeberg staat de Sint-Apolloniakerk, die reeds in de 12^e eeuw te boek stond.

Het begin van de wandeling was, net als vorige keer, vanuit een parochiezaaltje naast de kleine kerk. „*De Kluis*“ heet het daar. Misschien dat er ooit werkelijk sprake is geweest van een echte kluis plus kluizenaar op die plaats... Ik weet het niet en ik heb er ook geen infor-

De Sint-Apolloniakerk op de top van de Ledeberg. Rechts daarvan „De Kluis“.

matie over gevonden.

Hoe hoog de heuvel zich boven zeeniveau verheft, heb ik ook niet kunnen terugvinden.

Wel weet ik uit ervaring dat het een steile klim is om boven te raken.

Eigenlijk is de naamgeving van de plaats en de heuvel een beetje raar want zowel het bestanddeel „Lede“ als „berg“ zelf betekenen „berg“. Er ligt hier in Roosdaal en dichtbij Gent dus een „Bergberg“. Al is die dan hier veel meer uitgesproken dan dat in Gent het geval is.

De vruchten des velds

Het was er allerm minst de tijd van het jaar voor, dus er was niets van te merken dat Roosdaal ook bekend is omwille van de lokale fruitteelt. Dat is dan meer met name de aardbei. Vroeger waren er in elke straat kleine telers maar die tijd is voorbij. In dit tijdsgewricht is de teelt geconcentreerd in enkele grote bedrijven die hun producten verkopen via grote veilingen. Naast de aardbeiteelt worden er ook frambozen gekweekt. Op geen enkele andere plaats in Vlaanderen wordt op een dergelijke schaal de teelt van deze producten gevonden. In Pamel is overigens ook het *Provinciaal Proefcentrum voor Kleinfruit* gevestigd. Voor het huwelijk van Prinses Victoria van Zweden werden speciaal aardbeien uit Roosdaal besteld. Ik vermoed dat het was om ze te eten en niet om ermee te gooien.

Roosdaal kent nog een bodemschat: water! Het bronwater van het merk Léberg.

Als je nu dacht dat men zich daarom uitsluitend bij dat vocht zou houden om bij de mens naar binnen te gieten, dan denk je verkeerd. Bekende dranken uit Roosdaal, meer bepaald de deelgemeente Pamel, zijn: Dikke van Pamel, Arjaun, Pamel's Datje. Dat laatste is een jenever die gestookt wordt van „tatjes“. Een lokale benaming die niet op „patatjes“ (aardappelen) slaat zoals dat elders wel eens het geval is. Het zijn zeer kleine blauwe pruimen.

Dat Datje is dus Pamelse slivovitsj, zagezegd. Na vaše zdravje.

Pamel, 't en is niet schamel

Het is niet alleen de Ledeberg die in Pamel boven het maaiveld uitsteekt. Ze hebben daar ook nog een kerk. Op zich is dat uiteraard niet bijzonder maar deze is én groot, én opzichtig. Dat laatste komt door het bouw materiaal dat gebruikt werd. Geel baksteen. Bovendien wordt dat metselwerk nog eens versierd door anders gekleurde stenen. Het geeft wel een bijzonder effect dat ik nergens anders heb aangetroffen. Naast de kerk staat nog een flink gebouw dat in dezelfde stijl en met dezelfde materialen is opgetrokken. Misschien dat het de pastorie is. Of geweest is.

De Sint-Gaugeriuskerk in Pamel. Met het opvallende metselwerk in verschillende kleuren baksteen. Rechts nog een gebouw in dezelfde stijl en uit hetzelfde materiaal

Alsof dat nog niet zou volstaan om in het oog te lopen is de kerk ook nog eens gewijd aan een heilige waarvan ik voordien nog nooit had gehoord: *Sint Gaugericus*. Al bracht enig cyber-gewroet in de levensloop van de man dan aan het licht dat hij ook bekend staat als Sint Gorik. En laat dat nu een naam zijn die me wel bekend is. Er is niet alleen Sint-Goriks-Oudenhove maar er is in de familie zelfs een neefje die zo heet. Al is dat bepaald geen sint. Bij de eerstvolgende gelegenheid kan ik hem eens aanspreken met „Gaugerius“. Dan vindt hij me nog gekker dan voorheen. 't Is altijd meegenomen.

Gaugerius werd zo rond 555 geboren. Hij schijnt zowaar nog van Romeinse afkomst te zijn geweest. Hij werd rond 586 bisschop van Kamerijk (Cambrai) gewijd. Nadat de heilige Vedolf, die de bisschopszetel van Atrecht daarheen had overgebracht, zijn Schepper was gaan bezoeken. Gorik voerde uiteraard één en ander uit dat hem een plaatsje gaf op de heiligenkalender. Zo roeide hij in Kamerijk en omstreken de laatste overblijfselen van het heidendom uit. Bovendien bouwde hij buiten de stad een kerk gewijd aan de regenheilige Medardus. Om het die heidenen nog eens goed onder de neus te wrijven was dat op een plaats waar voordien een afgodsbeeld stond. Dat is de reden waarom hij dikwijls wordt afgebeeld met een draak onder zijn voeten. Natuurlijk deed hij ook aan goede werken. Zo

trachtte hij het lot van de slaven en van de gevangenen te verzachten. Misschien door het invoeren van de achturige werkdag. Reeds kort na zijn dood werd zijn leven beschreven en al vóór 800 bestond er een uitgebreide eredienst rond zijn figuur.

Het zal wel geen beeltenis zijn van de heilige Gorik die vlakbij de kerk vóór de parochiezaal staat. Een uiterst gestreng kijkend personage. In het voetstuk staat gebeiteld dat hij koning is. „*Rex ego sum*“. Het komt me voor dat zelfs Gorik het niet zo ver had geschopt.

Dik, zeg ik

Pamel ligt aan de Brabantse kant van de Dender. Die smerig ogende stroom met zijn onbeweeglijke water is dus zowel gemeente- als provinciegrens. Een deeltje van het wandel-

De Dikke van Pamel. Zijn standbeeld bij de Dender.

traject ging over de trekweg langs de rivier. Waar we van dat pad weg werden gedirigeerd, daar stond een standbeeld. Een merkwaardig standbeeld. Om meerdere redenen. Op het eerste gezicht dacht ik dat de sculptuur het hoofd was kwijtgeraakt omdat het te zwaar was en was afgebroken. Bij nader inzien had de kunstenaar echter wat anders op het oog. Het beeld stelt namelijk *De Dikke van Pamel* voor. Een bijzonder zwaarwegend persoon die al een tijdje wijlen is maar die in Pamel tot het eeuwige leven is veroordeeld. Het gaat hier om Victor De Klerck. Hij werd geboren in Pamel in 1848. Oud is hij niet geworden want al 1885 verwisselde hij het tijdelijke met het eeuwige.

Aanvankelijk wees niets er op dat hij zo zwaarlijvig zou worden als dat uiteindelijk het geval is geweest. Maar vanaf zijn vierde of vijfde levensjaar begon hij alsmaar dikker te worden. In die mate zelfs dat hij, toen hij acht jaar oud was, niet meer paste in een gewone schoolbank. Daar stopte het niet mee want naar het schijnt woog hij op zijn elfde al 112 kg.

Toen hij negentien jaar geworden was moest hij naar Brussel om daar te gaan lo-

ten of hij al dan niet legerdienst moest vervullen. Dat stelde wel een praktisch probleempje want de man paste niet meer in een normale treincoupé. Waarschijnlijk heeft hij de reis gemaakt in een goederenwagon of in de postwagen. Blijkbaar geraakte hij in wel Brussel, waar hij uitgebreid werd aangegaapt. De Dikke werd, o wonder, afgekeurd.

Victor bleef echter maar dikker worden en weldra was het hem niet meer mogelijk handarbeid te verrichten. Hij kreeg het bijzonder lastig. Al helemaal wanneer het warm was. Dan verborg hij zich in de kelder waar het nog enigszins fris was.

Intussen was hij ook buiten Pamel bekend geraakt. Hij vertoonde zich niet meer in het publiek. Tenzij om de zondagsmis bij te wonen. Bij die gelegenheid stonden de gapers rijen dik hem op te wachten bij de kerk. Totdat ook dat te veel werd voor Victor. Hij bleef voortaan thuis zijn ongemakken dragen zonder slachtoffer te zijn van de ongezonde belangstelling van zijn medemens. Zijn reputatie snelde hem echter vooruit en het is vrij zeker dat hij rond 1878 een voorstel kreeg van op profijt beluste individuen om zich tijdens de wereldtentoonstelling in Parijs in een freak show te laten aangapen. Er was sprake van de toen gigantische som van 100 000 frank maar de Dikke sloeg dit aanbod verontwaardigd af.

Ook na zijn dertigste bleef de Dikke verzwaren, zijn lichaam werd ondraaglijk. Het werden jaren van diepe lichamelijke miserie en mentale aftakeling. Misschien dat zijn vroegtijdige dood voor hem wel een bevrijding is geweest.

Bij zijn overlijden werd druk met zijn gewicht, lengte en omvang gegoocheld. Het waren niet meer dan speculaties en schattingen want de Dikke wou niet gewogen worden. Bovendien liet hij alleen de kleermaker toe hem te meten. Volgens de ene bron woog hij meer dan 300 kilo en was hij ruim 2 meter lang. Of het was 550 pond (ongeveer 275 kilo) bij een lichaamslengte van 1,93 meter.

Rond 1985 zorgden het Davidsfonds-Roosdaal en het gemeentebestuur ervoor dat de Dikke in het honderdste jaar na zijn overlijden werd herdacht. Nog later, in 2001, kreeg Victor De Klerck zijn standbeeld aan de Dender. Waar hij zonder hoofd in de holte van zijn gigantische buik staat te kijken.

Van alles wat maar niet te veel

De wandeling bood heel wat afwisseling maar dat zat dan vooral in het landschap. Het Pajottenland met zijn heuvels en glooiende uiterlijk staan daar wel garant voor. Maar voor de rest lag er op het traject maar weinig merkwaardigs te wachten.

Vanuit de verte zag ik een houten staakmolen hoog op een heuvel staan. Mijn vermoeden dat het hier om de Zepposmolen ging, was correct. De mooi gerestaureerde molen deed ooit dienst als het hoofdkwartier van een TV-figuur uit één van de vele feuilletons die de toenmalige BRT op de Vlaamse jeugd losliet. Met veel succes want ze kregen terecht een internationale uitstraling en publiek. Kapitein Zeppos was een legendarische bestrijder van het kwaad die met geavanceerde technische middelen allerlei tuig te lijf ging. Nu zou het allemaal wel heel oubollig overkomen maar destijds zaten we ons wel te vergapen aan, bijvoorbeeld, een auto die zowel op het land als het water te gebruiken was.

Een andere verre kennismaking was met de kerk van Strijtem. De torenspits kan je onmogelijk verwisselen met die van een andere kerk. Hij vertoont een gezwel. Een bolvormige insectensteek. Dus je moet hem maar één keer gezien te hebben om het nooit meer te vergeten.

De Zepposmolen

Toeval, bestaat het?

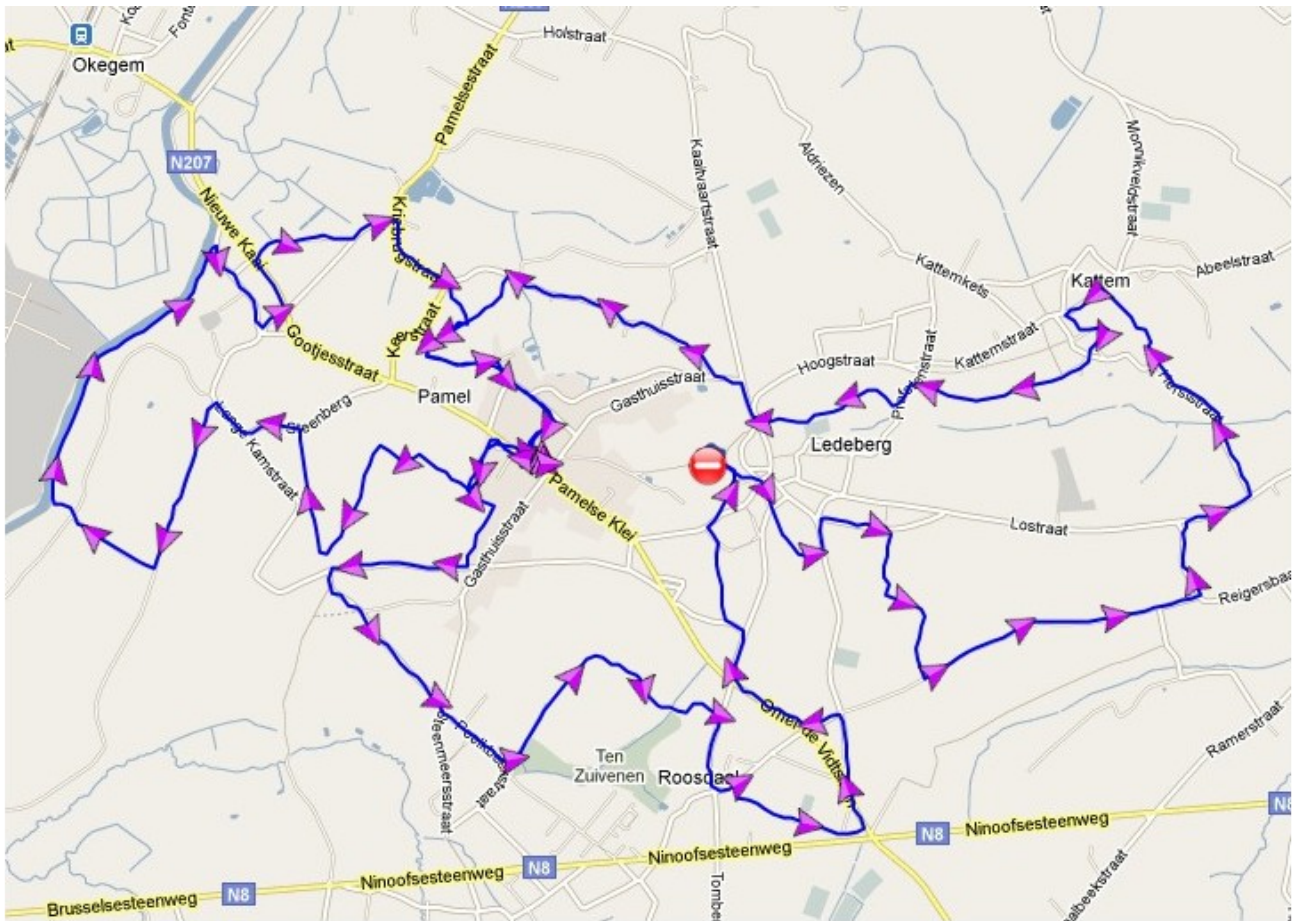
De dag voor de wandeling in Roosdaal gebeurde op de E40 in Affligem een zwaar auto-ongeval. Dat feit zou grotendeels aan mij voorbij zijn gegaan want we zijn cynisch genoeg geworden om het zonder meer terzijde leggen. Het gebeurt immers elke dag en zolang we er niet persoonlijk door getroffen worden... Dit keer echter was daardoor de autosnelweg geblokkeerd in de richting van Brussel. Met files van tientallen kilometer lang. En ik werd geacht me naar de Rand van die stad te begeven. Dus drong het zich op dat ik een alternatieve route koos. Die maakte dat ik tot drie keer toe in andere files terecht kwam. De zegeningen van het moderne leven...

Maar wat las ik nu in het krantenbericht over het ongeval?

„Spookrijder (78) sterft op E40 na frontale klap

AFFLIGEM/ROOSDAAL - Frans Praet (78) uit Roosdaal is gisteren om het leven gekomen bij een zwaar verkeersongeval op de E40 in Affligem. Hij was de snelweg in de verkeerde richting opgereden.“

Uit Roosdaal... De gemeente had dus al eerder ongeweten mijn weg gekruist voordat ik er dit keer ging wandelen...

Mijn wandelweg in Roosdaal

UBI MEL IBI FEL

© 2011 Michel Christiaens